

De regeling opting out lwoo

Sinds 1 januari 2016 maakt het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) onderdeel uit van passend onderwijs. Dat houdt in dat samenwerkingsverbanden zelf verantwoordelijk zijn voor het invullen van het beleid rond lwoo. Lwoo is de extra ondersteuning aan vmbo-leerlingen die dat nodig hebben om hun diploma te halen, zoals kleine klassen of extra hulp bij leren plannen of huiswerk maken. In 2016 kregen samenwerkingsverbanden dankzij de regeling 'opting out lwoo' de mogelijkheid om zelf te bepalen hoe ze lwoo willen vormgeven. Van de 75 samenwerkingsverbanden-vo in Nederland, besloten er 54 de uitdaging aan te gaan. Deze regeling gaat over een paar jaar, vermoedelijk vanaf 2021, voor alle samenwerkingsverbanden-vo gelden. Daarom heeft het Ministerie van OCW onderzoekers van Oberon en KBA Nijmegen gevraagd de ervaringen van de 54 deelnemende samenwerkingsverbanden te volgen en te beschrijven. Zo kunnen OCW en andere samenwerkingsverbanden alvast leren van de ervaringen van de pioniers.

Invulling van de opting out-regeling

Samenwerkingsverbanden die meedoen aan de regeling opting out-lwoo hebben twee mogelijkheden om de vrije beleidsruimte in te vullen:

1. Ze kunnen het licentiesysteem loslaten, waarbij een school een lwoo-licentie moest hebben om in aanmerking te komen voor extra bekostiging.
2. Ze kunnen de landelijk geldende criteria loslaten en zelf criteria en een procedure opstellen voor de toewijzing van lwoo.

Loslaten licentiesysteem

Vijftien samenwerkingsverbanden kiezen ervoor het licentiesysteem los te laten en zelf te bepalen welke scholen in het samenwerkingsverband lwoo-bekostiging ontvangen. In de praktijk betekent dat meestal dat de lwoo-middelen nu verdeeld moeten worden over een of twee extra vmbo-locaties (meestal vmbo-tl). Reden daarvoor is het bieden van thuisnabij onderwijs en het realiseren van een grotere spreiding over de regio.

Loslaten landelijke criteria (zie tabel 1)

De opting out-regeling geeft samenwerkingsverbanden ook de mogelijkheid zelf te bepalen hoe ze de toewijzing van lwoo aan vmbo-leerlingen regelen. 51 samenwerkingsverbanden maken gebruik van die beleidsruimte, sommige in combinatie met het loslaten van het licentiesysteem. De meeste van hen kiezen ervoor de landelijke criteria los te laten, die bepalen of een leerling wel of niet in aanmerking komt voor lwoo. Ze maken nu onderling afspraken over de procedures en schrijven leerlingen niet meer in met het stempel 'lwoo-leerling'.

Daarnaast blijft een flinke groep samenwerkingsverbanden werken met aanwijzingen lwoo, oftewel: zij schrijven individuele leerlingen nog wel als lwoo-leerling in. Sommige registreren dit in BRON; de meeste doen dat niet meer, maar werken met interne aanwijzingen. Beide groepen samenwerkingsverbanden gebruiken eigen criteria en procedures in plaats van de landelijke criteria van OCW.

Tabel 1 Overzicht varianten loslaten landelijke criteria.

Varianten	Aantal samenwerkingsverbanden
Geen aanwijzing lwoo	34
Aanwijzing lwoo in BRON	4
Interne aanwijzing lwoo	13
Totaal	51

Conclusies

❖ De ervaringen van de pioniers zijn overwegend positief

De samenwerkingsverbanden die meedoen aan de opting out-regeling zijn gemiddeld genomen tevreden. Ze zijn positief over de vermindering van testdruk bij leerlingen, vereenvoudiging van procedures en vermindering van bureaucratische lasten.

❖ Wel/geen aanwijzing hanteren

Samenwerkingsverbanden die niet meer werken met lwoo-aanwijzingen zijn nog positiever over opting out lwoo dan samenwerkingsverbanden die dat nog wel doen. De niet-aanwijzende samenwerkingsverbanden zijn met name positiever over de vermindering van stigmatisering en over de ruimere mogelijkheden tot het bieden van maatwerk aan leerlingen. De wel-aanwijzende samenwerkingsverbanden zijn positiever over het in beeld hebben en houden van de groep lwoo-leerlingen.

❖ Het type ondersteuning is niet veranderd

De meeste scholen besteden de extra middelen nog op precies dezelfde manier als voorheen: door klassenverkleining en door leerlingen extra te ondersteunen bij het leerproces. De gelden worden onveranderd vrijwel altijd ingezet in het vmbo, waar ze ook voor bedoeld zijn.

❖ De aandacht verschuift van procedure naar ondersteuningsbehoefte

Het loslaten van de landelijke lwoo-criteria heeft tot gevolg dat toewijzingsprocedures minder transparant zijn dan vroeger, vindt een deel van de respondenten van de samenwerkingsverbanden die nog wel met lwoo-aanwijzingen werken. Binnen de samenwerkingsverbanden die dat niet meer doen, gaat nu meer aandacht uit naar de werkelijke ondersteuningsbehoefte van leerlingen, in plaats van naar het toepassen van procedures.

❖ Grootste knelpunt: de financiën

Een toename van het aantal vmbo-locaties dat meedeelt in de lwoo-gelden kan financieel positief uitpakken voor vmbo-locaties die voorheen geen lwoo-gelden ontvingen, maar die al wel extra begeleiding organiseerden voor groepen leerlingen. Maar voor scholen die voorheen al wel extra lwoo-gelden kregen, kan het nadelig zijn: zij moeten de lwoo-gelden nu met meer scholen delen. Scholen en samenwerkingsverbanden vinden dit soort financiële consequenties het belangrijkste knelpunt. Sommige schoolleiders voorzien dat ze daardoor een deel van de (voormalige) lwoo-leerlingen niet meer (voldoende) kunnen ondersteunen.